

ІРОНІЯ ЯК СВІТОГЛЯДНИЙ ПРИНЦИП І СТИЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ

Іронія поряд із сатирою та гумором є однією з основних категорій комічного. Актуальність її дослідження зумовлена рядом причин як ідеологічного, так і власне лінгвістичного характеру. У радянському мовознавстві тривалий час вивчення проблем комічного було тісно пов'язане з пануючою на той час ідеологією, що й спричинило специфіку його інтерпретації. Основним досліджуваним явищем комізму на той час була сатира, яка має яскраво виражене соціальне забарвлення; трохи менше уваги приділялося гумору, а іронія як окрема форма комічного взагалі не розглядалася. Останнім часом у лінгвістиці та літературознавстві накреслився інший підхід до класифікації форм комічного: ряд дослідників вважають такими не лише сатиру та гумор, а й іронію, кваліфікуючи ці явища як різновиди складного комізму, основною ознакою якого є наявність протиріччя, конфлікту між реальним та ідеальним, прекрасним і потворним, справедливим і несправедливим тощо. Складному комізові протиставляється простий, у якому конфлікт або відсутній узагалі, або легко знімається [1; 4; 2; 6].

Актуальність дослідження зумовлюється ще й тим, що іронічний світогляд на сьогоднішній день став одним із основних художніх принципів, завдяки чому в сучасній українській літературі з'явився значний пласт художніх текстів іронічного характеру, які ще не були предметом лінгвістичних студій (Ю. Андрухович, О. Забужко, Т. Прохасько, Ю. Іздрик, О. Ірванець та ін.).

Завданням статті є з'ясування екстралінгвальних факторів іронії у сучасній українській художній прозі, виділення її диференційних ознак та здійснення лінгвістичної класифікації типів іронії.

Чітких критеріїв визначення приналежності тексту до комічної літератури не існує. Встановлення таких критеріїв ускладнюється щодо текстів, які були написані у кінці ХХ – на початку ХХІ ст., оскільки в сучасному літературному процесі, який, як і вся культура, дістав назву постмодернізму, дедалі чіткіше почали виявлятися тенденції дифузії, проникнення сміхових елементів у несміхову літературу, зрощення комічного з драматичним і трагічним, з'явилися такі жанри, де сміхове начало не несе традиційного навантаження. Як слушно зазначає І. Києнко, „в сучасному мистецтві відбувається складний процес взаємодії трагічного й комічного... Висміюючи, пародіюючи трагічне, комічне знімає його з котурнів або взагалі руйнує, але при цьому комічне набуває й певних якостей трагічного” [2, 6]. Тобто комічне в сучасній літературі може виступати як прихований чи явний носій трагічного.

Багато зарубіжних дослідників сучасної культури (Ж. Жене, М. Фуко, Ж.-Ф. Ліотар, У. Еко, С. Коннор, Р. Рорті) називають основними її рисами іронічне переосмислення, пародіювання сюжетів, метамовну гру. Таким чином, у сучасних літературних текстах сміхове начало виконує функцію демонстрації відносності усього суцього, створення дистанції між класичними авторами і сучасним автором, якого Р. Рорті називає „іроніком”: „Таких людей я називаю „іроніками”, тому що вони визнають, що залежно від переописання все може виглядати хорошим чи поганим... вони ніколи не здатні сприймати себе серйозно, тому що завжди усвідомлюють, що терміни самоописування завжди підлягають змінам...” [5, 104]. Тому іронія дедалі частіше втрачає сміхові властивості, виводячи традиційні сміхові

форми й прийоми з поля дії комічного, комічне перетворюється на „інтелектуальний феномен, засіб інтелектуальної гри” [2, 126].

У зв'язку із зростанням частотності використання іронії, а також розвитком такої мовознавчої дисципліни, як лінгвістика тексту, збільшився інтерес дослідників до цієї проблеми. Якщо раніше іронія розглядалася переважно на лексичному рівні (дисертації А. Щербини, М. Багдасарян, Н. Саліхової та ін.), то у сучасній лінгвостилістиці накреслився підхід до розуміння її не тільки як тропа, а і як текстотвірчої категорії [1; 3; 4].

Узагальнюючи теорії іронії, висунуті вітчизняними й зарубіжними дослідниками, можна виділити такі диференційні ознаки цієї стилістичної категорії:

1) слово, словосполучення або речення, які мають позитивну конотацію, вживаються з протилежним значенням, тобто з негативною характеристикою;

2) результатом реалізації іронії є іронічний смисл, котрий залежить від авторського способу світосприймання, який диктує мету й завдання створення тексту;

3) на рівні словесної семантики іронічне переосмислення відбувається як у денотативному (зміна значення слова на протилежне), так і в конотативному, аксіологічному (зміна позитивної оцінки на негативну) значенні;

4) наявність емоційно-оцінного компонента у значенні, який має суб'єктивний характер, тобто виражає особисту точку зору мовця, незалежну від об'єктивного змісту мовлення, оцінка у випадку іронії є імпліцитною;

5) для іронічної оцінки важливим є вищість суб'єкта, що оцінює, над предметом оцінки;

6) мета іронії – підкреслити серйозність, іноді трагічність ситуації;

7) у реалізації іронії важливе значення має інтонація.

Оскільки стилістична категорія іронії складна і багатопланова, існує кілька підходів до її класифікації. Зарубіжні дослідники традиційно виділяють чотири різновиди іронії: 1) мовну іронію, що створюється засобами мови; 2) іронію обставин або ситуацій, яка виникає на основі невідповідності між описуваною дійсністю і неадекватним сприйняттям цієї дійсності персонажем; 3) драматичну іронію – невідповідність між баченням читачів чи слухачів та персонажів; 4) іронічне бачення – невідповідність між авторською позицією і позицією наратора [3].

Також існує класифікація іронії залежно від об'єкта, на який вона спрямована. За цим критерієм розрізняють:

– іронію над собою, або самоіронію: *Друзе, я обіймаю найвищу посаду... Сторож – це тобі не фунт ізюму* (В. Сологуб);

– іронію над співбесідником: *Сильно ти розумний! Такий розумний, як твого батька діти. Пасталакаєш язиком, ніби помелом мелеш...* (С. Колесник);

– іронію над третіми особами (цими третіми особами можуть бути як персонажі твору, так і читачі або й сучасне авторові суспільство в цілому): *– А що Павло! День і ніч кисне в бразі. Ніколи не висихає. Злигався з такими, як сам, та й цмулить ту дурійку... до білої гарячки. Щоб вони уже смоли понанивалися! – Да, тяжка в хлопців робота... – примирливо постівчував Федір* (С. Колесник) [8, 41].

У прагмалінгвістиці іронія класифікується залежно від характеру оцінки (позитивної чи негативної) в формально вираженому змісті висловлення. Відповідно виділяють два типи іронії: „власне іронію” (для вираження негативної оцінки вживаються слова, за якими в узуальному вживанні закріплена позитивна конотація) і „вдавану грубість” (вживання негативно-оцінної лексики для вираження схвальної оцінки). При цьому наголошується, що другий тип іронії зустрічається значно рідше,

ніж перший [1, 20].

Найбільш доцільною для лінгвістичного вивчення іронії видається класифікація, згідно з якою виділяють ситуативний і вербальний типи іронії. Ситуативна іронія виникає внаслідок контрасту між тим, що відбувається, і тим, що очікується. Вербальна іронія ґрунтується на протиставленні того, що розуміється, тому, що говориться. Залежно від умов і способу реалізації та потрібного для її інтерпретації контексту вербальна іронія поділяється на ситуативну та асоціативну [4; 5].

Ситуативна іронія – це неприхований, емоційно забарвлений тип іронії, що виникає внаслідок контрасту між ситуативним контекстом і прямим значенням слова, словосполучення, речення. Наприклад, як у характеристиці головного лікаря Віктора Петровича в оповіданні М. Матіос „Млин мерців”, який бере хабарі з родичів хворих: *Віктору Петровичу я платив би щодня і за підвищеними тарифами. Однак його не цінує ані міністр від медицини, ані міністр від фінансів. Його цінують родичі хворих, якщо мають чим, або такі, як я, якщо потрапляють сюди.*

Для реалізації цього типу іронії використовується переважно засоби лексичного рівня (слово, словосполучення) і синтаксичного (відокремлені синтаксичні конструкції, тобто вставні і вставлені слова і речення). Цей тип іронії залежить від лінійного контексту (горизонтального), який не перевищує меж абзацу.

Асоціативна іронія – прихований, тонкий вид іронії, коли переносні значення реалізуються поступово, нові значення виникають градуально, в міру розгортання тексту. Тому асоціативна іронія реалізується у межах мегаконтексту (вертикального контексту). Поняття вертикального контексту у лінгвістичній літературі трактується двозначно. У широкому значенні під вертикальним контекстом розуміють історико-філологічний контекст літературного твору і його частин. У вузькому значенні вертикальний контекст – це „семантичне ціле, що складається з поверхневого контексту та інфраконтексту” [7, 187]. Поверхневий контекст – це та частина системи вертикального контексту, яка міститься в самому тексті і зв’язана з ним синтагматично. Інфраконтекст – це відповідний контекст, до якого зводиться алюзія, цитата, реалія [7, 187]. Елементи вертикального контексту виступають як частина спільного знання учасників комунікації і входять у модель формування підтексту.

Наприклад, як в оповіданні О. Стусенка „Дурненький”, у якому йдеться про невідомому широкому загалу члена Спільки письменників Андрія Олеговича Дурненького, котрий намагається створити навколо себе ореол рафінованого письменника-інтелектуала: *Свого часу Андрій Олегович Дурненький був дуже відомою людиною. Безперечно, під словом „відомий” треба розуміти те, що цього добродія знали у літературних колах і часом його ім’я згадували у зв’язку з тією чи іншою подією (здебільшого то були плітки та скандали). Широким масам ім’я Дурненького нічого не промовляло... Характеристика героя як митця і людини поглиблюється з розгортанням розповіді, у якій використовується алюзія, спроектована на сучасний літературний процес: *Що цікаво, ніхто навіть із найближчого оточення Дурненького не знав, що ж він написав і за що його, власне, прийняли до Спільки. Загальновідомою стала версія, що Андрій Олегович – попс-модерніст, і для багатьох цим усе було сказано. Нові відтінки оцінного іронічного значення виникають за допомогою лексичного повтору слова попс-модерніст, яке по-різному обігрується автором, викликаючи різноманітні асоціації в читача та поглиблюючи іронічну характеристику Дурненького: *Вірші у традиційній народницькій манері і до того ж, сказати б, неотесані рівно настільки, щоб із першого погляду було зрозуміло: це робота***

початківця із задатками великого попс-модерніста.. Найвищої гостроти іронічна характеристика досягає тоді, коли Дурненькому потрапляють до рук рукописи його старенької сусідки: *Виявляється, сусідка нашого попс-модерніста теж робила спроби в літературі .. нікому невідома авторка перемогла, стала на дві голови вище за всіх попс-модерністів і просто графоманів...*

Як видно з наведеного прикладу, для актуалізації асоціативної іронії використовуються, як правило, різні види повтору, цитації, алюзії. Іноді іронічним буває весь художній текст, в такому випадку дослідники говорять про глобальний іронічний підтекст твору.

Отже, в сучасній українській літературі склалися певні умови, що особливо сприяють розвитку іронічного світовідчуття і, як наслідок, іронічної прози, тому іронія – найпоширеніший у сучасній українській літературі елемент авторського стилю. В літературному творі іронія відіграє суттєву роль: надає текстові особливого забарвлення, своєрідно розкриває незадоволеність автора навколишнім світом. Таким чином, іронія стає художнім принципом, яким керується письменник при написанні тексту.

Головною диференційною рисою іронії є переосмислення значення мовленнєвої одиниці, яке відбувається як у денотативному (зміна значення на протилежне), так і в конотативному, аксіологічному (зміна позитивної оцінки на негативну) його компонентах.

У тексті вербальна іронія реалізується у двох основних типах, залежно від умов і способу реалізації та потрібного для її інтерпретації: ситуативному та асоціативному. Ситуативна іронія виникає внаслідок контрасту між ситуативним контекстом і прямим значенням слова, словосполучення, речення; при асоціативній іронії переносні значення реалізуються поступово, нові значення виникають градуально, в міру розгортання тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андриенко Т.П. Речевой акт иронии в английском языке (на материале художественной литературы XVI и XX веков): Дисс... канд. филол. наук. – Х., 2002. – 204 с.
2. Киенко І.О. Сучасний англійський комічний роман. – К.: Наукова думка, 1993. – 131 с.
3. Ланчуковська Н.В. Прагматичний аспект інтонації в реалізації іронії в англійському художньому тексті (експериментально-фонетичне дослідження): Автореф... канд. філол. наук. – Одеса, 2002. – 17 с.
4. Походня С.И. Языковые виды и средства реализации иронии. – К.: Наукова думка, 1989. – 129 с.
5. Рорти Р. Случайность, ирония и солидарность. – М.: Пирамида, 1996. – 281 с.
6. Семків Р.А. Постмодернізм та іронія (типологізація нетипового)// Слово і час. – 2000. – № 6. – С. 6-12.
7. Шпіньов І.С. Вертикальний контекст і підтекст (на матеріалі роману Дж. Фаулза „Маг”)// Іноземна філологія. – Вип. 84. – Л., 1986. – С. 48-54.
8. Щербина А.А. Заметки о природе и технике иронии// Вопросы русской литературы. – Вип. 1 (16). – Львов, 1971. – С. 40-47.

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Володимира Гнатюка**

Періодичне видання 1 (11) 2004

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: Мовознавство

Тернопіль – 2004

ББК 81.3
Н 34

Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету.
Серія: Мовознавство. – 2004. – 1 (11). – 192 с.

*Випуск підготовлено за участю науковців відділу стилістики та культури мови
Інституту української мови НАН України*

*Друкується за рішенням вченої ради Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
від 7 вересня 2004 року (протокол № 1)*

Редакційна колегія:

Бучко Д.Г. – доктор філологічних наук, професор (головний редактор)

Грещук В.В. – доктор філологічних наук, професор

Німчук В.В. – доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН
України

Полюга Л.М. – доктор філологічних наук, професор

Сабадош І.В. – доктор філологічних наук, професор

Струганець Л.В. – доктор філологічних наук, доцент

Невідомська Л.М. – кандидат філологічних наук, доцент

Пархонюк Л.М. – кандидат філологічних наук, доцент

Дащенко Н.Л. – кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар)

ЗМІСТ

НОРМИ І НОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	3
<i>Світлана Єрмоленко</i> КУЛЬТУРА МОВИ І СУЧАСНИЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС	3
<i>Любов Струганець</i> МОДЕЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ТИПІВ ЗМІН У СЛОВНИКОВОМУ СКЛАДІ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	8
<i>Світлана Бибик</i> ЯВИЩА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ МОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ІСТОРІЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ	14
<i>Зиновій Бичко</i> ВАГА ДІАЛЕКТИЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ	18
<i>Володимир Юкало</i> НЕЙТРАЛЬНІ ТА ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНІ ТЕРМІНИ В ПРАЦЯХ З КУЛЬТУРИ МОВИ М.ЛЕВИЦЬКОГО	22
<i>Ольга Черемська</i> О.ПОТЕБНЯ ТА О.КУРИЛО ПРО УНОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	27
<i>Марина Навальна</i> АНТОНІМІЯ ДІЄСЛІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ	31
<i>Анна Середницька</i> ДИСКУСІЙНІ МОМЕНТИ ПРАВОПИСУ ПОРЯДКОВИХ ЧИСЛІВНИКІВ ТА ВІДЧИСЛІВНИКОВИХ СКЛАДНИХ СЛІВ	34
<i>Марина Дем'янюк</i> ПОЛОНІЗМИ В СЛОВНИКУ І.МАКСИМОВИЧА 1724 р.	39
<i>Ольга Яцук</i> ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ЗНАЧЕННЯ ВІДОКРЕМЛЕНОЇ СУБСТАНТИВНОЇ КОНСТРУКЦІЇ, ПРЕДСТАВЛЕНОЇ ПРИКЛАДКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ кінця ХХ – початку ХХІ ст.)	46
<i>Сергій Чемеркін</i> КУЛЬТУРОМОВНИЙ АСПЕКТ УЖИВАННЯ СЛІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ДІЇ, ЯКІ НАБУЛИ НОВИХ ЗНАЧЕНЬ (на матеріалі мови в уанеті)	49
РОЗВИТОК СТИЛІСТИЧНИХ НОРМ	55
<i>Олена Семенець</i> ЛОГІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНВЕНЦІЙНОГО ТА ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ	55
<i>Ірина Бабій</i> ПРО МЕТАФОРИЧНЕ УЖИВАННЯ КОЛЬОРОНАЗВ: ТРАДИЦІЙНЕ Й ОКАЗІОНАЛЬНЕ (на матеріалі творів М. Коцюбинського і М. Хвильового)	61

Олена Штонь

**ПРОБЛЕМИ СИСТЕМНОГО ОПИСУ БАГАТОЗНАЧНИХ
ВІДНОСНИХ ПРИКМЕТНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 65**

Володимир Буда

**СТИЛІСТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЗВЕРТАНЬ У СУЧАСНИХ
УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ ПРО КОЗАЦТВО 69**

Марія Крупа

**РОЛЬ ВЛАСНОГО ІМЕНІ У ФОРМУВАННІ ПІДТЕКСТОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ У ПОВІСТІ О.ГОНЧАРА «ДАЛЕКІ ВОГНИЩА» 74**

Галина Сюта

**РЕФЕРЕНЦІЯ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ
ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ ст. 81**

Алла Стадній

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ КОНОТАЦІЇ 84

Наталя Карпалюк

**СТИЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
У СУЧАСНИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТАХ 87**

Валентина Філінюк

ЕПІТЕТИ-ПРИКЛАДКИ В ПОЕТИЧНІЙ МОВІ ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ .. 92

Марія Філічук

ФРАЗЕОЛОГІЗАЦІЯ НАРОДНО-ОБРЯДОВОГО МОВЛЕННЯ 95

Тетяна Ткаченко

**СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ
РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ СТИЛІ 100**

Оксана Калита

**ІРОНІЯ ЯК СВІТОГЛЯДНИЙ ПРИНЦИП
І СТИЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ 104**

МОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА:

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ЗРІЗ 108

Тетяна Ковалевська

КУЛЬТУРОМОВНИЙ АСПЕКТ МЕТАМОДЕЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ 108

Іван Хом'як

**РОЛЬ СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ
КУЛЬТУРИ УЧНІВ 112**

Стефанія Панцьо

**ХАРАКТЕРИСТИКА ІМЕННИКА м.ТЕРНОПОЛЯ
(новонароджені у 2000 р.) 116**

Інна Завальнюк

**НЕПРЯМІ НОМІНАЦІЇ В СТЕРЕОТИПНІЙ СИТУАЦІЇ
“У МІСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ” 120**

Наталія Кравченко

**ВНЕСОК СОЦІОЛОГІЧНИХ/ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИХ
ЗАРУБІЖНИХ КОНЦЕПЦІЙ У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕОРІЇ ДИСКУРСУ 125**

Ніна Босак

**ЯВИЩЕ ФОНЕТИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ
І ДІАЛЕКТНОГО АКЦЕНТУ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВЛЕННІ
СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ 129**

Тетяна Вільчинська

**ЛИХОСЛІВ'Я ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ МОВНОГО
ФУНКЦІОНУВАННЯ (на прикладі оцінних назв осіб) 135**

Лариса Головата

**ТИПОВІ ОГРІХИ В УСНОМУ МОВЛЕННІ
УКРАЇНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ЖУРНАЛІСТІВ 138**

Ганна Денискіна

**ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО НАПОВНЕННЯ РЕПЛІКИ
ВЕДУЧОГО У ЖАНРІ ВІЛЬНОГО ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю
(на матеріалі передач 2000-2004 рр.) 141**

Тетяна Миколенко

ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА СЛЕНГОВОГО МОВЛЕННЯ 145

Ожигова Оксана

**МОВНИЙ ПОРТРЕТ ПОЛІТИКА: ПЕРЕДВИБОРЧИЙ ЗРІЗ
(на матеріалі промов політичних діячів) 149**

Орися Демська-Кульчицька

ДЕЩО ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ТЕКСТОВИХ КОРПУСІВ 153

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ
У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛАХ 158**

Володимир Мельничайко

**НАВЧАЛЬНЕ РЕДАГУВАННЯ В СИСТЕМІ
ШКІЛЬНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ 158**

Ірина Кочан

ЩЕ РАЗ ПРО ТОЧНІСТЬ МЕТОДИЧНИХ ТЕРМІНІВ 163

Елеонора Палихата

**УДОСКОНАЛЕННЯ УСНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ
ДЕВ'ЯТОГО КЛАСУ 166**

Наталія Даценко

**ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СЛОВОТВІРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ
У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ
(на матеріалі вірша І. Драча «Бабусенція») 172**

Вячеслав Мерінов

**ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ СИНТАКСИЧНИМИ НОРМАМИ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ 176**

Ігор Довгий

**ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ
ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ 179**

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 185